Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

21. září 2017 *

„Kasační opravný prostředek – Kartelové dohody – Italští výrobci výztuží betonu – Stanovení cen, jakož i omezení a kontrola výroby a prodeje – Porušení článku 65 UO – Zrušení původního rozhodnutí Tribunálem Evropské unie – Rozhodnutí opětovně přijaté na základě nařízení (ES) č. 1/2003 – Nevydání nového oznámení námitek – Nekonání slyšení po zrušení původního rozhodnutí“

Ve věci C-88/15 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 20. února 2015,

Ferriere Nord SpA, se sídlem v Osoppo (Itálie), zastoupená W. Viscardinim a G. Donà, avvocati,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Evropská komise, zastoupená L. Malferrarim a P. Rossim, jako zmocněnci, ve spolupráci M. Morettem, avvocato, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení E. Juhász, předseda senátu, C. Vajda (zpravodaj) a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: V. Giacobbo-Peyronnel, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. října 2016,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. prosince 2016,

vydává tento

Rozsudek

1 Svým kasačním opravným prostředkem se Ferriere Nord SpA domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise (T-90/10, nezveřejněný, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2014:1035), kterým byla zamítnuta její žaloba na neplatnost rozhodnutí

* Jednací jazyk: italština.

Komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 Smlouvy o ESUO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí, dále jen „rozhodnutí ze dne 30. září 2009“) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 (dále jen „pozměňující rozhodnutí“) (rozhodnutí ze dne 30. září 2009 ve znění pozměňujícího rozhodnutí, dále jen „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

2 Skutečnosti předcházející sporu jsou vylíčeny v bodech 16 až 22 napadeného rozsudku.

„16 V období od října do prosince 2000 Komise provedla v souladu s článkem 47 UO šetření u italských podniků vyrábějících výztuže do betonu a u sdružení italských ocelářských podniků [Federacciai]. Na základě článku 47 UO jim rovněž zaslala žádosti o informace […]

17 Dne 26. března 2002 Komise zahájila správní řízení a přijala oznámení námitek na základě článku 36 UO (dále jen ‚oznámení námitek‘) […]. Dne 31. května 2002 předložila [Ferriere Nord] písemné vyjádření k oznámení námitek. Slyšení se konalo dne 13. června 2002 […]

18 Dne 12. srpna 2002 Komise formulovala doplňující námitky (dále jen ‚doplňující oznámení námitek‘) určené osobám, jimž bylo určeno oznámení námitek […]. V tomto doplňujícím oznámení námitek, založeném na čl. 19 odst. 1 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 a 82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), Komise vysvětlila své stanovisko k pokračování v řízení po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO. [Ferriere Nord] se písemně vyjádřila dne 20. září 2002 a druhé slyšení za přítomnosti zástupců členských států se konalo dne 30. září 2002 […]

19 Po skončení řízení přijala Komise rozhodnutí C(2002) 5087 final ze dne 17. prosince 2002, v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu) (dále jen ‚rozhodnutí z roku 2002‘), kterým konstatovala, že podniky, kterým bylo toto rozhodnutí určeno, prováděly jedinou, komplexní a trvající kartelovou dohodu na italském trhu s výztužemi do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejímž cílem nebo výsledkem bylo určování cen, a která rovněž vedla k omezení či kontrole výroby nebo prodejů ve vzájemné shodě, v rozporu s čl. 65 odst. 1 UO. Komise v tomto rozhodnutí uložila [společnosti Ferriere Nord] pokutu ve výši 3,57 milionu eur […]

20 Dne 10. března 2003 podala [Ferriere Nord] k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí z roku 2002. Rozsudkem ze dne 25. října 2007, Ferriere Nord v. Komise [T-94/03, (nezveřejněný, EU:T:2007:320)], zrušil Tribunál rozhodnutí z roku 2002. Tribunál uvedl, že s ohledem zejména na skutečnost, že v rozhodnutí z roku 2002 nebyl učiněn jakýkoliv odkaz na článek 3 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, toto rozhodnutí bylo založeno pouze na čl. 65 odst. 4 a 5 UO […] Jelikož doba platnosti těchto ustanovení uplynula dne 23. července 2002, Komise již nemohla, za účelem konstatování porušení čl. 65 odst. 1 UO a uložení pokut podnikům, které se uvedeného protiprávního jednání účastnily, dovozovat svou pravomoc z uvedených ustanovení, která nebyla v okamžiku přijetí rozhodnutí z roku 2002 platná […]

21 Dopisem ze dne 30. června 2008 Komise informovala [Ferriere Nord] a další dotyčné podniky o svém zájmu přijmout rozhodnutí znovu s tím, že změní právní základ oproti právnímu základu, který zvolila v rozhodnutí z roku 2002. Dále upřesnila, že s ohledem na omezený dosah rozsudků, kterými bylo zrušeno rozhodnutí z roku 2002, se bude nově přijaté rozhodnutí zakládat na důkazech předložených v oznámení námitek a doplňujícím oznámení námitek. Dotčeným podnikům byla poskytnuta lhůta k předložení vyjádření a [Ferriere Nord] se prostřednictvím telefaxu vyjádřila dne 1. srpna 2008 […]

22 Telefaxy ze dne 24. července a 25. září 2008, 13. března, 30. června a 27. srpna 2009 požádala Komise [Ferriere Nord] o informace týkající se akcionářů a majetkové struktury podniku. Na tyto žádosti o informace odpověděla [Ferriere Nord] e-maily ze dne 1. srpna a 1. října 2008, 18. března, 1. července a 8. září 2009.“

3 V rozhodnutí ze dne 30. září 2009 měla Komise zejména za to, že nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) musí být vykládáno tak, že jí po 23. červenci 2002 umožňuje konstatovat a sankcionovat kartelové dohody, které spadají do působnosti Smlouvy o ESUO *ratione materiae* a *ratione temporis*. Uvedla, že toto rozhodnutí bylo přijato v souladu s procesními pravidly Smlouvy o ES, jakož i uvedeného nařízení a že hmotněprávní ustanovení, která již nejsou v okamžiku přijetí aktu platná, mohou být použita podle zásad upravujících časovou posloupnost norem s výhradou použití obecné zásady *lex mitior*.

4 Článek 1 rozhodnutí z 30. září 2009 konkrétně stanoví, že Ferriere Nord porušila čl. 65 odst. 1 UO tím, že se v průběhu období od 1. dubna 1993 do 4. července 2000 účastnila trvající dohody nebo jednání ve vzájemné shodě týkajících se výztuží do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejichž účelem nebo důsledkem bylo stanovení cen a omezení nebo kontrola výroby nebo prodeje na společném trhu. Článkem 2 tohoto rozhodnutí uložila Komise společnosti Ferriere Nord pokutu ve výši 3,57 milionu eur.

5 Dopisy zaslanými mezi 20. a 23. listopadem 2009 osm z jedenácti společností, kterým bylo určeno rozhodnutí z 30. září 2009, včetně společnosti Ferriere Nord, oznámilo Komisi, že příloha tohoto rozhodnutí, jak byla doručena jeho adresátům, neobsahovala tabulky ilustrující výkyvy cen.

6 Dne 8. prosince 2009 přijala Komise pozměňující rozhodnutí, které v příloze zahrnovalo chybějící tabulky a opravovalo číselné odkazy na tyto tabulky v osmi poznámkách pod čarou. Pozměňující rozhodnutí bylo společnosti Ferriere Nord oznámeno dne 9. prosince 2009.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

7 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 19. února 2010 podala společnost Ferriere Nord žalobu, kterou se domáhala, aby Tribunál zrušil sporné rozhodnutí, a podpůrně, aby jej zrušil částečně a snížil výši pokuty.

8 Na podporu své žaloby uvedla Ferriere Nord deset žalobních důvodů vycházejících zaprvé z nedostatku pravomoci Komise, zadruhé z nezaslání nového oznámení námitek, zatřetí z nekonání slyšení úředníkem pro slyšení, začtvrté z toho, že závěrečná zpráva následovala až po přijetí sporného rozhodnutí, zapáté z přijetí textu bez příloh, které jsou v něm zmíněny, zašesté z nesprávného právního posouzení skutkového stavu, zasedmé z nepřiměřené výše pokuty ve vztahu k závažnosti a době trvání kartelové dohody, zaosmé z protiprávního navýšení pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání, zadeváté z nepřiznání jiných polehčujících okolností než okolností upravených v oznámení Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4), a zadesáté z nesprávného použití tohoto oznámení.

9 Napadeným rozsudkem snížil Tribunál společnosti Ferriere Nord uloženou pokutu na 3 421 440 eur a ve zbývající části žalobu zamítl.

10 Návrhem došlým Tribunálu dne 20. prosince 2014 navrhla Ferriere Nord Tribunálu, aby opravil bod 420 napadeného rozsudku, což Tribunál usnesením ze dne 13. března 2015, Ferriere Nord v. Komise (T-90/10 REC, nezveřejněné, EU:T:2015:173) zamítl.

Návrhová žádání účastnic řízení před Soudním dvorem

11 Ve svém kasačním opravném prostředku společnost Ferriere Nord navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž zamítl její hlavní návrh předložený v rámci žaloby ve věci T-90/10, a v důsledku toho zrušil sporné rozhodnutí;

– podpůrně zrušil napadený rozsudek v části, v níž zamítá její podpůrný návrh podaný v rámci žaloby ve věci T-90/10, a v důsledku toho částečně zrušil sporné rozhodnutí a rozhodl o výraznějším snížení pokuty uložené společnosti Ferriere Nord;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení v obou stupních.

12 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zamítl kasační opravný prostředek a

– uložil Ferriere Nord náhradu nákladů řízení.

K žádosti o znovuotevření ústní části řízení

13 Ústní část řízení byla ukončena dne 8. prosince 2016 po přednesení stanoviska generálního advokáta. Dopisem ze dne 27. ledna 2017 došlým kanceláři Soudního dvora téhož dne požádala Komise o znovuotevření ústní části řízení a o založení skutkových informací obsažených v její žádosti, jakož i k ní připojených dokumentů do spisu.

14 Na podporu své žádosti Komise v podstatě uvádí, že Soudní dvůr dostatečně neobjasnil skutkové okolnosti týkající se slyšení z 13. června a 30. září 2002, na kterých generální advokát založil své stanovisko, přičemž tyto okolnosti nebyly mezi účastníky řízení speciálně projednány.

15 Článek 83 jednacího řádu Soudního dvora umožňuje Soudnímu dvoru, aby kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídil znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li být věc rozhodnuta na základě právního argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán.

16 Je však třeba připomenout, že předmět kasačního opravného prostředku je zásadně určen důvody a argumenty přednesenými účastníky řízení. V projednávaném případě měli účastníci řízení možnost tyto důvody a argumenty dostatečně projednat ve svých spisech účastníků řízení a při společném jednání dne 20. října 2016 ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P.

17 Za těchto okolností má Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta za to, že není namístě nařídit znovuotevření ústní části řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

18 Na podporu svého kasačního opravného prostředku uvádí Ferriere Nord devět důvodů vycházejících zaprvé ze zjevného zkreslení skutkového stavu a důkazů, z nepřihlédnutí ke zjevným rozporům ve sporném rozhodnutí, jakož i z porušení pravidel o důkazním břemenu, zadruhé z porušení článku 27 nařízení č. 1/2003 z důvodu nezaslání nového oznámení námitek, z porušení zásady legitimního očekávání, zkreslení skutkového stavu a důkazů, z porušení práva na obhajobu, z nedostatečného odůvodnění, jakož i z porušení práva být slyšen úředníkem pro slyšení, zatřetí z porušení jednacího řádu Komise, začtvrté z délky účasti Ferriere Nord na kartelové dohodě a nesprávného právního posouzení skutkového stavu, ze zkreslení důkazů, porušení obecných zásad upravujících důkazní

břemeno a zásady *in dubio pro reo*, jakož i z rozporu v odůvodnění, zapáté z porušení zásady proporcionality při určení základní částky pokuty uložené Ferriere Nord ve vztahu k závažnosti a době trvání protiprávního jednání, z porušení zásady rovného zacházení, jakož i z nedostatečného odůvodnění, zašesté ze zjevné chyby při výpočtu nebo zjevné nepřesnosti při snížení pokuty přiznané společnosti Ferriere Nord, z nesprávného výkonu pravomoci přezkumu v plné jurisdikci, jakož i z nedostatečného odůvodnění, zasedmé z protiprávního navýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání pro porušení práva na obhajobu, zaosmé z protiprávního navýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání pro uplynulý čas a zadeváté z protiprávního navýšení základní částky pokuty z důvodu opakování protiprávního jednání pro porušení zásady proporcionality.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

19 Svým druhým důvodem, který je třeba zkoumat nejprve, Ferriere Nord tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když uzavřel, že před přijetím sporného rozhodnutí neměla Komise povinnost jí zaslat nové oznámení námitek.

20 Ferriere Nord zaprvé vybízí Soudní dvůr k přezkumu opodstatněnosti závěru učiněného v bodě 121 napadeného rozsudku, podle něhož musí být zásada *tempus regit actum* vykládána pouze v tom smyslu, že procesní akt musí být přijat na základě pravidla platného v době jeho přijetí. Podle společnosti Ferriere Nord je uvedený výklad chybný, neboť oznámení námitek přijatých na základě článku 36 UO nemůže být základem sporného rozhodnutí přijatého na základě nařízení č. 1/2003.

21 Podle Ferriere Nord bylo přijetí nového oznámení námitek nezbytné po vydání rozsudku ze dne 25. října 2007, Ferriere Nord v. Komise (T-94/03, nezveřejněný, EU:T:2007:320) a představovalo by správné naplnění rozsudku ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582), bodu 73, v němž Soudní dvůr rozhodl, že zrušením unijního aktu nemusí být dotčeny přípravné akty, neboť řízení směřující k nahrazení zrušeného aktu je v zásadě provedeno znovu od bodu, v němž protiprávnost nastala. Užitím výrazů „nemusí“ a „v zásadě“ totiž Soudní dvůr nevyloučil, že vzhledem k okolnostem případu může být řízení provedeno znovu od dřívější fáze předcházející bodu, v němž nastala protiprávnost, jež vedla ke zrušení aktu.

22 Zadruhé se Ferriere Nord dovolává zkreslení skutkového stavu a důkazů, jakož i porušení zásady legitimního očekávání, v rozsahu v němž některé skutečnosti uvedené v dopisech Komise, které jí byly určeny, porušily legitimní očekávání, co se týče přijetí nového oznámení námitek.

23 Zatřetí uvádí, že oproti tvrzení Tribunálu v napadeném rozsudku, bylo přijetí nového oznámení námitek nezbytné, neboť nebylo totožné s oznámením námitek. V tomto ohledu zejména poukazuje na rozdíly, co se týče zmínky o italském trhu a společném trhu ve výrocích rozhodnutí z roku 2002 a sporného rozhodnutí.

24 Kromě toho poukazuje Ferriere Nord na porušení článku 27 nařízení č. 1/2003, jakož i článků 11 a 12 nařízení Komise (ES) č.773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18; Zvl. vyd. 08/03, s. 81), neboť v bodě 148 napadeného rozsudku měl Tribunál za to, že při neexistenci nových námitek, neměla Komise povinnost konat nové slyšení před úředníkem pro slyšení.

25 Komise považuje argumenty Ferriere Nord za nepřípustné zaprvé z toho důvodu, že nebrojí pro napadenému rozsudku jasným způsobem, ale omezují se na žádost Soudnímu dvoru o osvětlení toho, zda rozhodnutí přijaté podle nařízení č. 1/2003 může být založeno na oznámení námitek přijatého na základě Smlouvy o ESUO.

26 K věci samé Komise uvádí, že se Tribunál v reakci na argument týkající se nezbytnosti souladu právního základu přípravného aktu a konečného aktu nedopustil nesprávného použití zásady *tempus regit actum* v bodech 118 až 122 napadeného rozsudku tím, že by ji použil příliš restriktivně, ale vyvodil z ní nevyhnutelný závěr, a to ten, že se zrušení uvedeného rozhodnutí nedotklo platnosti přípravných opatření, neboť vada, kterou bylo stiženou rozhodnutí z roku 2002, nastala při jeho přijetí, takže Komise nebyla povinna zaslat Ferriere Nord nové oznámení námitek.

27 Podle Komise jsou argumenty uvedené Ferriere Nord na druhém místě rovněž nepřípustné. Porušení zásady legitimního očekávání totiž představuje nový důvod. Dále ačkoliv se Ferriere Nord formálně dovolává zkreslení skutkového stavu, ve skutečnosti se domáhá nového skutkového posouzení.

28 Komise v každém případě trvá na skutečnosti, podle níž z údajů uvedených Ferriere Nord v písemnostech Komise, jsou-li čteny ve vzájemné souvislosti, vyplývá, že nemohly založit legitimní očekávání, pokud jde o zaslání nového oznámení námitek, jak uvedl Tribunál v bodech 127 a 128 napadeného rozsudku. Proto Tribunál správně – aniž zkreslil skutkový stav – uzavřel v bodě 126 uvedeného rozsudku, že se Ferriere Nord nemohla dovolávat takového legitimního očekávání.

29 Pokud jde o přípustnost argumentů uvedených na třetím místě, Komise tvrdí, že Ferriere Nord uvádí některé body napadeného rozsudku, aniž by uplatňovala jasný argument na podporu pochybení vycházejícího z nezaslání nového oznámení námitek.

30 K věci samé odkazuje Komise na body 143 a 144 napadeného rozsudku, v nichž Tribunál zdůraznil neopodstatněnost argumentu, podle něhož mělo být nové oznámení námitek nezbytné k určení, zda kartelová dohoda mohla ovlivnit obchod mezi členskými státy, když byla tato otázka vznesena v doplňujícím oznámení námitek. Kromě toho vychází Ferriere Nord z nesprávného předpokladu, podle něhož sankcionovalo sporné rozhodnutí protiprávní jednání odlišné od jednání konstatovaného v rozhodnutí z roku 2002. Z obsahu sporného rozhodnutí totiž vyplývá, že vytýkané protiprávní jednání spočívalo v kartelové dohodě pokrývající celý italský trh, tedy značnou část společného trhu, a tedy v kartelové dohodě zakázané čl. 65 odst. 1 UO.

31 Komise má za to, že argument vycházející z nekonání nového slyšení před úředníkem pro slyšení je formulován příliš obecně a nejasně k tomu, aby byl přípustný. K věci samé uvádí, že Ferriere Nord nepopírá závěr Tribunálu, podle něhož by takové slyšení bylo nezbytné jen tehdy, pokud by bylo zasláno nové oznámení námitek. Tribunál přitom nezbytnost takového nového oznámení vyloučil.

Závěry Soudního dvora

32 Pokud jde o argumenty předložené Ferriere Nord na prvním místě, je třeba námitku nepřípustnosti vznesenou Komisí zamítnout. Z kasačního opravného prostředku totiž jasně vyplývá, že se Ferriere Nord neomezuje toliko na žádost k Soudnímu dvoru o osvětlení vznesené otázky, ale má za cíl prokázat, že se Tribunál zejména v bodě 121 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení, když měl za to, že před přijetím sporného rozhodnutí nebylo nezbytné přijmout nové oznámení námitek. Stejně tak, ačkoli Komise tvrdí opak, je argument Ferriere Nord týkající se slyšení před úředníkem pro slyšení dostatečně přesný k tomu, aby byl přípustný, neboť kasační opravný prostředek zmiňuje jak ustanovení unijního práva, které měl Tribunál v této souvislosti porušit, tak bod napadeného rozsudku, v němž se toto porušení mělo projevit.

33 Co se týče podstaty argumentů Ferriere Nord týkajících se nepřijetí nového oznámení námitek, jakož i slyšení před úředníkem pro slyšení, je třeba připomenout, že v rámci řízení vedoucího k přijetí rozhodnutí z roku 2002 zaslala Komise dne 26. března 2002 dotčeným podnikům včetně Ferriere Nord oznámení námitek na základě článku 36 UO. Slyšení týkající se tohoto oznámení se konalo dne 13. června 2002. Po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO zaslala Komise dne 12. srpna 2002 uvedeným podnikům doplňující oznámení námitek založené na čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17, v němž vysvětlila svůj postoj ve vztahu k této změně právního rámce a vyzvala uvedené podniky, aby se k uvedeným doplňujícím námitkám vyjádřily. Dne 30. září 2002 se konalo slyšení za přítomnosti zástupců členských států.

34 Po zrušení rozhodnutí z roku 2002 informovala Komise dopisem ze dne 30. června 2008 společnost Ferriere Nord a další dotčené podniky o svém záměru přijmout toto rozhodnutí znovu na základě nařízení č. 1/2003 jakožto právního základu v souladu s procesními pravidly stanovenými v tomto nařízení.

35 Vzhledem k tomuto procesnímu vývoji je třeba přezkoumat, jak uvádí Ferriere Nord, zda měla Komise na rozdíl od závěru učiněného Tribunálem v bodech 144 a 148 napadeného rozsudku povinnost po zrušení rozhodnutí z roku 2002 přijmout nové oznámení námitek, jakož i konat nové slyšení.

36 Judikatura je ustálena v závěru, podle něhož se procesní pravidla obecně považují za použitelná ke dni, kdy vstoupí v platnost (rozsudky ze dne 29. března 2011, ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise v. ArcelorMittal Luxembourg a další, C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 75 a citovaná judikatura; ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 88, a ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 45), a to i v řízení, které bylo zahájeno před tímto datem, ale které pokračuje i po něm (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 47).

37 V projednávaném případě vzhledem k tomu, že bylo sporné rozhodnutí přijato na základě čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, mělo řízení vedoucí k uvedenému rozhodnutí probíhat v souladu s tímto nařízením, jakož i nařízením č. 773/2004, jehož právním základem je nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 90) bez ohledu na skutečnost, že bylo dotčené řízení zahájeno před vstupem nařízení č. 1/2003 v platnost.

38 Z uvedeného vyplývá, že se Tribunál v bodě 121 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení v rozsahu, v němž vyložil zásady upravující časovou posloupnost použití zákona, podle nichž se procesní pravidla obecně považují za použitelná na všechny stávající situace ke dni, kdy vstoupí v platnost, v tom smyslu, že pokud jde o sporné rozhodnutí přijaté na základě nařízení č. 1/2003, měly být přípravné akty přijaty na základě procesních pravidel platných v době jejich přijetí, tedy čl. 36 odst. 1 UO, pokud jde o oznámení námitek, a čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17, co se týče doplňujícího oznámení námitek.

39 Je však třeba přezkoumat, zda lze přípravné akty přijaté Komisí za účelem přijetí rozhodnutí z roku 2002 považovat za rovnocenné těm, jež jsou upraveny nařízeními č. 1/2003 a 773/2004. Pokud by tomu tak bylo, nelze pak Komisi vytýkat, že je před přijetím sporného rozhodnutí neopakovala.

40 Pokud jde o přijetí oznámení námitek, čl. 10 odst. 1 a 2 nařízení č. 773/2004 spolu s čl. 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003, který prvně uvedená ustanovení provádí, stanoví, že před přijetím rozhodnutí na základě zejména článku 7 posledně uvedeného nařízení, Komise zašle dotčeným stranám oznámení námitek, přičemž jim poskytne příležitost, aby byly ve lhůtě, kterou určí, slyšeny.

41 Jak přitom v podstatě uvedl Tribunál v bodech 123 a 124 napadeného rozsudku, Komise již v projednávaném případě zaslala dotyčným podnikům oznámení námitek i doplňující oznámení námitek a ve vztahu k těmto oznámením nepředstavuje sporné rozhodnutí vydání nových aktů v neprospěch společnosti Ferriere Nord ani podstatně nemění důkazy o vytýkaných protiprávních jednáních. Kromě toho, jak zdůrazňuje generální advokát v bodě 53 svého stanoviska, co se týče obsahu, neexistuje velký rozdíl mezi oznámením námitek učiněným v souladu s pravidly ESUO a oznámením námitek učiněným v souladu s nařízeními č. 17 a č. 1/2003. Zaslání nového oznámení námitek tedy nebylo nutné.

42 V tomto ohledu Tribunál správně odkazuje na bod 73 rozsudku ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582), v němž je připomenuto, že jelikož zrušení unijního aktu nemá nezbytně vliv na přípravné akty, může být řízení směřující k nahrazení zrušeného aktu v zásadě provedeno znovu od bodu, v němž protiprávnost nastala.

43 Jak totiž konstatoval Tribunál v bodě 119 napadeného rozsudku, rozhodnutí z roku 2002 bylo zrušeno z důvodu nedostatku pravomoci Komise k jeho přijetí na základě ustanovení Smlouvy o ESUO, která k datu přijetí tohoto rozhodnutí již pozbyla platnosti, takže přesně k tomuto datu nastala protiprávnost. Proto nemělo toto zrušení vliv na oznámení námitek ani na doplňující oznámení námitek.

44 Proto se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 122 napadeného rozsudku uzavřel, že Komise neměla povinnost přijmout nové oznámení námitek

45 Nicméně, jak uvedl generální advokát v bodě 55 svého stanoviska, podle článku 12 nařízení č. 773/2004 poskytne Komise stranám, kterým určila oznámení námitek, možnost přednést ústně svá stanoviska při slyšení, pokud o to písemně požádají ve svém vyjádření. Vzhledem k tomu, že oznámení námitek a doplňující oznámení námitek nebyla ovlivněna zrušením rozhodnutí z roku 2002, je proto třeba zkoumat, jak vyplývá z bodu 43 tohoto rozsudku, zda Komise umožnila dotčeným stranám ústně přednést jejich stanoviska při slyšení vedeném v souladu s procesními požadavky nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004, jak k tomu byla povinna.

46 V tomto ohledu je třeba uvést, že v procesním režimu zakotveném v nařízení č. 1/2003 tak, jak jej rozvádí nařízení č. 773/2004, jsou podle čl. 14 odst. 3 posledně uvedeného nařízení orgány pro hospodářskou soutěž členských států vyzvány k účasti na slyšení, které následuje na žádost adresátů oznámení námitek po vydání tohoto oznámení.

47 Pokud jde o slyšení, která se konala v průběhu roku 2002, neúčastnili se zástupci členských států slyšení ze dne 13. června 2002, neboť taková účast nebyla stanovena v tehdy platné Smlouvě o ESUO. Je nesporné, že uvedené slyšení se týkalo věcné stránky věci, tedy jednání vytýkaných ze strany Komise podnikům, kterým bylo určeno oznámení námitek. To vyplývá zejména z bodů 379 až 382 sporného rozhodnutí a je potvrzeno bodem 148 rozsudků Tribunálu ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise (T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037), jakož i ze dne 9. prosince 2014, Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise (T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032).

48 Naproti tomu slyšení ze dne 30. září 2002, na které byli pozváni zástupci členských států v souladu s již použitelnými pravidly Smlouvy o ES, zejména čl. 11 odst. 2 nařízení Komise (ES) č. 2842/98 ze dne 22. prosince 1998 o slyšení stran v určitých jednáních podle článků [81] a [82] Smlouvy o ES (Úř. věst. 1998, L 354, s. 18; Zvl. vyd. 07/04, s. 204), se týkalo předmětu doplňujícího oznámení námitek, tedy právních následků uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO na pokračování řízení. To vyplývá z tohoto oznámení, které výslovně vyzvalo adresáty, aby sdělily svá stanoviska k doplňujícím námitkám. Komise dále v bodě 382 sporného rozhodnutí uvedla, že nepovažovala za nezbytné opakovat slyšení ze dne 13. června 2002 na základě ustanovení nařízení č. 17 a 1/2003, neboť toto slyšení, na které nebyli zástupci členských státu pozváni, bylo vedeno v souladu s tehdy platnými pravidly Smlouvy

o ESUO. Mimoto na společném jednání ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P Komise na dotaz Soudního dvora potvrdila, že se doplňující oznámení námitek nevracelo ke skutkovým okolnostem ani k důkazům, které jsou předmětem řízení.

49 Z uvedeného vyplývá, že v projednávané věci se zástupci členských státu neúčastnili slyšení týkajícího se věcné stránky věci, ale toliko slyšení, které se zabývalo právními následky vyplývajícími z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO.

50 Avšak v souladu s judikaturou připomenutou v bodech 36 a 37 tohoto rozsudku, je-li rozhodnutí přijato na základě nařízení č. 1/2003, musí řízení vedoucí k tomuto rozhodnutí probíhat v souladu s procesními pravidly stanovenými tímto nařízením, i když bylo toto řízení zahájeno před jeho vstupem v platnost.

51 Z uvedeného vyplývá, že před přijetím sporného rozhodnutí byla Komise povinna podle článků 12 a 14 nařízení č. 773/2004 umožnit stranám přednést jejich argumenty na slyšení, na které pozvala orgány pro hospodářskou soutěž členských států. Proto nelze mít za to, že slyšení ze dne 13. června 2002 týkající se věcné stránky věci dostálo procesním požadavkům týkajícím se přijetí rozhodnutí na základě nařízení č. 1/2003.

52 Tribunál se proto dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 148 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise neměla před přijetím sporného rozhodnutí povinnost konat nové slyšení, neboť dotyčné podniky již měly možnost být ústně slyšeny na slyšeních ze dne 13. června a 30. září 2002.

53 Vzhledem k významu, jak zdůraznil generální advokát v bodech 56 a 57 svého stanoviska, konání slyšení na žádost dotčených stran v rámci řízení podle nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004, na které jsou v souladu s čl. 14 odst. 3 druhého nařízení pozvány orgány pro hospodářskou soutěž členských států, představuje opomenutí takového slyšení porušení podstatných formálních náležitostí.

54 Pokud nebylo dodrženo právo na takové slyšení zakotvené v nařízení č. 773/2004, není nezbytné, aby podnik, jehož práva byla takto porušena, prokazoval, že porušení mohlo ovlivnit průběh řízení a obsah sporného rozhodnutí v jeho neprospěch.

55 Uvedené řízení je proto stiženo vadou bez ohledu na případné nepříznivé následky pro společnost Ferriere Nord, které z tohoto porušení mohly plynout (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. listopadu 2012, Komise v. Éditions Odile Jacob, C-553/10 P a C-554/10 P, EU:C:2012:682, body 46 až 52, a ze dne 9. června 2016 CEPSA v. Komise, C-608/13 P, EU:C:2016:414, bod 36).

56 Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba vyhovět druhému důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Ferriere Nord a zrušit napadený rozsudek, aniž je nutné se zabývat dalšími argumenty předloženými uvedenou společností v rámci tohoto důvodu kasačního opravného prostředku za předpokladu, že by byly shledány přípustnými, ani dalšími důvody kasačního opravného prostředku.

K žalobě před Tribunálem

57 V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem statutu Soudního dvora Evropské unie zruší Soudní dvůr rozhodnutí Tribunálu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Pokud to soudní řízení dovoluje, může Soudní dvůr vydat sám ve věci konečné rozhodnutí.

58 Soudní dvůr má v projednávané věci k dispozici informace nezbytné ke konečnému rozhodnutí o žalobě znějící na neplatnost sporného rozhodnutí, kterou Ferriere Nord podala k Tribunálu.

59 V tomto ohledu stačí uvést, že z důvodů uvedených v bodech 33 až 55 tohoto rozsudku musí být sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká společnosti Ferriere Nord, zrušeno pro porušení podstatných formálních náležitostí.

K nákladům řízení

60 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora, je-li opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.

61 Článek 138 odst. 1 téhož jednacího řádu, který se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě čl. 184 odst. 1 tohoto jednacího řádu, stanoví, že účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, se uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že společnost Ferriere Nord požadovala náhradu nákladů řízení a měla v řízení o kasačním opravném prostředku ve věci úspěch a žalobě podané k Tribunálu bylo vyhověno, je důvodné uložit Komisi náhradu nákladů řízení v prvním stupni i v řízení o kasačním opravném prostředku.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

1) Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise (T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035) se zrušuje.

2) Rozhodnutí Komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 UO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 se zrušuje v rozsahu, v němž se týká společnosti Ferriere Nord SpA.

3) Evropská komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené společností Ferriere Nord SpA, jak v prvním stupni, tak v rámci projednaného kasačního opravného prostředku.

Podpisy.